

Sygn. akt I C 540/16

WYROK ZAOCZNY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 03 czerwca 2016 roku

Sąd Rejonowy Gdańsk -Północ w Gdańsku, Wydział I Cywilny

w składzie :

Przewodniczący SSR Agnieszka Piotrowska

Protokolant staż. Marek Maślany

po rozpoznaniu w dniu 03 czerwca 2016 roku na rozprawie

sprawy z powództwa B. (...) Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w G.

przeciwko J. S. (1)

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego J. S. (1) na rzecz powoda B. (...) Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w G. kwotę 7.143,39 zł (siedem tysięcy sto czterdzieści trzy złote trzydzieści dziewięć groszy) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 01 lutego 2016r;

II. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

III. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1.493,66 zł (tysiąc czterysta dziewięćdziesiąt trzy złote sześćdziesiąt sześć groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu;

IV. wyrokowi nadaje rygor natychmiastowej wykonalności co do punktu I i III.

Sygn. akt I C 540/16

UZASADNIENIE

Powód B. (...) Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z siedzibą w G. domagał się zasądzenia od J. S. (2) kwoty 15.206,06 zł wraz z ustawowymi odsetkami i kosztami postępowania. Roszczenie swoje powód wywodził z zawartej z dotychczasowym wierzycielem (...) Bankiem Spółką Akcyjną w W. umowy przelewu wierzytelności, na podstawie której, nabył wierzytelności w stosunku do pozwanego wynikające z umowy kredytu z dnia 14 września 1999 r.

Pozwany nie złożył odpowiedzi na pozew.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

(...) Bank Spółka Akcyjna w W. w dniu 14 września 1999 r. zawarł z J. S. (2) umowę nr (...) pożyczki i przewłaszczenia na zakup artykułów konsumpcyjnych trwałego użytku w formie pisemnej. Przedmiotem niniejszej umowy pożyczki była kwota 2.592 zł.

(okoliczność bezsporna, nadto umowa pożyczki nr (...) –k. 12)

(...) Bank Spółka Akcyjna we W. zawarł w dniu 09 czerwca 2006 r. umowę cesji wierzytelności w tym z umowy pożyczki i przewłaszczenia na zakup artykułów konsumpcyjnych trwałego użytku z dnia 14 września 1999 r. na rzecz B. (...) Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w G..

(dowód: umowa cesji wierzytelności wraz z aneksem –k. 13-13 verte, wyciąg z załącznika do umowy przelewu wierzytelności z dnia 09 czerwca 2006 r. –k.11)

Sąd zważył, co następuje:

Pozwany, pomimo prawidłowego zawiadomienia o terminie rozprawy nie stawił się na nią, a nadto, pomimo zobowiązania do złożenia odpowiedzi na pozew, nie złożył jej. Wobec powyższego na podstawie art. 339 § 1 k.p.c. wydano wyrok zaoczny.

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie jedynie częściowo.

Zgodnie z treścią art. 720 §1 k.c. przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

W niniejszej sprawie fakt zawarcia umowy pożyczki nr (...) i rzeczywistego udzielenia jej pozwanemu J. S. (2) nie budzi żadnych wątpliwości Sądu. Umowa pożyczki została zawarta w formie pisemnej. Nie budzi wątpliwości Sądu również legitymacja procesowa stron. Pozwany nie kwestionował należności głównej, nie budziła ona nadto wątpliwości Sądu. Jednakże na podstawie art. 339 § 2 k.p.c. Sąd uznał za budzące uzasadnione wątpliwości okoliczności naliczenia przez powoda od należności głównej za cały okres zaległości odsetek umownych w wysokości 44%.

Jednocześnie należy podkreślić, iż sporne odsetki umowne wynikały z umowy pożyczki zawartej w czerwcu 2003 r., zatem jeszcze przed wejściem ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 157, poz. 1316) dodającej przepis art. 359 § 2¹ k.c. Natomiast na mocy art. 5 cytowanej ustawy, jej przepisy stosowały się do czynności prawnych dokonywanych po jej wejściu w życie czyli od lutego 2006 r. Tak więc w chwili zawarcia umowy pożyczki nie obowiązywał jeszcze przepis art. 359 § 2¹ k.c. określający maksymalną wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej (umowa została zawarta w dniu 23 czerwca 2003 roku, a przepis wszedł w życie w dniu 20 lutego 2006 roku), jednak jego treść przepisu należy odnieść jako wskazówkę do okoliczności istniejących w chwili zawierania umowy i jej trwania i w ten sposób uzyskać orientacyjną wysokość odsetek maksymalnych, jakie strony mogły uzgodnić bez popadania w sprzeczność z zasadami współżycia społecznego. Granice swobody kontraktowania przewidzianej w art. 353¹ k.c. wyznaczają bowiem, poza przepisami prawa, także zasady współżycia społecznego (art. 58 k.c.). Kontrola prawidłowości postanowień umownych o wysokości odsetek oparta została na słusznym założeniu, że – chociaż w czasie zawierania umowy nie obowiązywały przepisy ograniczające maksymalną stopę odsetkową, a przepis przejściowy tj. art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 roku o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 157, poz.1316) nakazywał stosować nowe przepisy do czynności prawnych dokonanych po wejściu w życie ustawy – treść nowego art. 359 § 2¹ k.c. może stanowić przesłankę dokonywanej w toku procesu oceny, czy konkretne odsetki umowne mieściły się w dozwolonej stronom swobodzie kształtowania treści stosunku prawnego, czy też nie (por. wyrok SN z dnia 06 grudnia 2007 r., IV CSK 320/2007).

Wskazać należy, iż kryterium określenia wysokości odsetek maksymalnych jest obecnie stopa kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego, którego czterokrotność stanowi pułap tych odsetek. Stopa 44% w stosunku rocznym oznaczała, iż odsetki umowne za każdy dzień zwłoki wynosiłyby około **0,12%**. Takie odsetki Sąd uznał za rażąco wygórowane, a postanowienia umowy w tym zakresie, za naruszające zasady współżycia społecznego.

W konsekwencji naliczanie odsetek umownych w wysokości 44% w stosunku rocznym podlegało kontroli w trybie art. 58 § 3 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. pod kątem zgodności z zasadami współżycia społecznego, w tym czy nie stanowiło nadmiernej lichwy, skutkującej nieważnością czynności prawnej w tym zakresie.

W ocenie Sądu strony zawierając umowę mają prawo ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Sąd dokonując analizy zawartego między stronami kontraktu z uwagi na bezwzględny charakter przepisu art. 353¹ k.c., miał obowiązek przeanalizowania jego ważności pod kątem wyżej wymienionych elementów, w tym także klauzul zabezpieczających obrót gospodarczy przed zjawiskami patologicznymi, które mimo pozornej zgodności z innymi przepisami nie mogą doznawać ochrony ze strony państwa (por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 08 stycznia 2003 r., II CKN 1097/00). Sąd orzekający podzielił i przyjął jako własne stanowisko Sądu Najwyższego z cytowanego powyżej orzeczenia, iż: ustawodawca, mając na względzie bogactwo życia gospodarczego, konieczne ograniczenia sformułował w postaci klauzul generalnych, pozostawiając sądom wypełnienie ich treścią na podstawie znajomości zjawisk ekonomicznych i społecznych. Do nich należą zasady współżycia społecznego, a wśród nich zakaz lichwy, tj. zastrzeżenia rażąco wygórowanych odsetek przysparzających nadmiernych w danych stosunkach i nieusprawiedliwionych zysków dla jednej ze stron, co prowadzi wprost do lawinowej niewypłacalności dłużników, a w konsekwencji przyczynia się raczej do osłabienia niż intensyfikacji obrotu gospodarczego. Zjawisko lichwy powodowało szkody społeczne, pozbawiając drobnych przedsiębiorców płynności finansowej, nakładało ciężary ważące na ich sprawach osobistych i pozbawiało możliwości aktywnego uczestniczenia w życiu gospodarczym kraju (por. orzeczenie SN z 27 lipca 2000, IV CKN 85/2000 przy odsetkach umownych 0,5% dziennie).

Przy czym odwołanie się do zasad współżycia społecznego zarówno w art. 353¹ k.c. jak i art. 58 k.c. ma charakter ogólny i nie rozróżnia stosunków między przedsiębiorcami czy konsumentami, mając zastosowanie do obu tych grup podmiotów. Oczywiście jest, iż w profesjonalnym obrocie są stawiane wyższe mierniki staranności, lecz nie wyklucza to nieważności części umowy w zakresie, w jakim przybiera ona postać rażącego pokrzywdzenia drugiej strony, w tym przez odsetki przekraczające prawie dziesięciokrotnie wysokość odsetek ustawowych.

Z punktu widzenia uczciwości, rzetelności czy obowiązku zachowania lojalności, odsetki umowne w wysokości 50 % w stosunku rocznym za każdy dzień opóźnienia wobec osoby fizycznej należało ocenić jako sprzeczne z zasadami współżycia społecznego w rozumieniu bezwzględnie obowiązujących przepisów art. 58 § 2 k.c. jak i art. 353¹ k.c. (por. wyrok SN z 27 lipca 2000, IV CKN 85/00; orzeczenie SN z 08 stycznia 2003 r., II CKN 1097/00). Przy czym przy zastosowaniu art. 58 § 3 k.c. nieważnością była dotknięta tylko część umowy dotycząca odsetek (por. wyrok SN z 30 października 1969 r., II CR 430/1969).

W takim zakresie, jeśli nieważność postanowień umowy istniała z mocy prawa i wynikała jednoznacznie z przedstawionego w sprawie materiału dowodowego, Sąd miał obowiązek uwzględnić ją przy rozstrzygnięciu sprawy z urzędu (por. uchwała SN z 17 czerwca 2005r., III CZP 26/05). Zaś racjonalny ustawodawca przy ustalaniu odsetek ustawowych niewątpliwie brał pod uwagę zarówno ich funkcje jak i uzasadniony interes wszystkich podmiotów obrotu gospodarczego.

Trzeba zauważyć, że zastrzeżenie odsetek umownych w wysokości 50% za każdy dzień opóźnienia powoduje zachwianie równowagi między stronami i jaskrawą nieekwiwalentność świadczeń wzajemnych (por. wyrok SA w Krakowie z 14 maja 1991r., I ACr 99/91).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszego postępowania stwierdzić należy, iż zastosowana wysokość odsetek na poziomie 44% jest nadmiernie wygórowana. Stąd też Sąd uznał, iż powodowi należą się odsetki naliczane analogicznie do zasad określonych w art. 359 § 2¹ kc a zatem w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego za cały okres opóźnienia w zapłacie przez pozwanego. Mając jednak na uwadze, iż w pozwie nie wskazano szczegółowego sposobu wyliczenia odsetek, a w szczególności od jakiej daty były one naliczane, ani też kiedy umowa pożyczki została wypowiedziana Sąd dokonał przeliczenia tych odsetek w wysokości czterokrotności kredytu lombardowego od dnia

14.09.2002r., mając na uwadze iż umowa została zawarta na 36 miesięcy, a powód nie wykazał aby pozwany we wcześniejszym okresie pozostawał w opóźnieniu.

W okresie od 14.09.2002 roku do 23.12.2015 roku wysokość odsetek maksymalnych (przy analogicznym zastosowaniu art. 359 § 2¹ k.c.) i należności z tytułu odsetek kształtowała się na następującym poziomie :

- od 14.09.2002r. do 25.09.2002r. – 42% w skali roku, 24,48 zł
- od 26.09.2002r. do 23.10.2002r. – 40% w skali roku, 54,39 zł
- od 24.10.2002r. do 27.11.2002r. – 36% w skali roku, 61,19 zł
- od 28.11.2002r. do 29.01.2003r. – 35% w skali roku, 107,08 zł
- od 30.01.2003r. do 26.02.2003r. – 34% w skali roku, 46,23 zł
- od 27.02.2003r. do 26.03.2003r. – 32% w skali roku, 43,51 zł
- od 27.03.2003r. do 24.04.2003r. – 31% w skali roku, 43,66 zł
- od 25.04.2003r. do 28.05.2003r. – 29% w skali roku, 47,88 zł
- od 29.05.2003r. do 25.06.2003r. – 28% w skali roku, 38,07 zł
- od 26.06.2003r. do 30.06.2004r. – 27% w skali roku, 485,15 zł
- od 01.07.2004r. do 28.07.2004r. – 29% w skali roku, 39,43 zł
- od 29.07.2004r. do 25.08.2004r. – 30% w skali roku, 40,79 zł
- od 26.08.2004r. do 30.03.2005r. – 32% w skali roku, 337,23 zł
- od 31.03.2005r. do 27.04.2005r. – 30% w skali roku, 40,79 zł
- od 28.04.2005r. do 29.06.2005r. – 28% w skali roku, 85,67 zł
- od 30.06.2005r. do 27.07.2005r. – 26% w skali roku, 35,35 zł
- od 28.07.2005r. do 31.08.2005r. – 25% w skali roku, 42,49 zł
- od 01.09.2005r. do 31.01.2006r. – 24% w skali roku, 178,33 zł
- od 01.02.2006r. do 19.02.2006r. – 23% w skali roku, 21,22 zł

21.02.2006 - 28.02.2006	0.23	8,94 zł
1.03.2006 - 25.04.2007	0.22	449,80zł
26.04.2007 - 27.06.2007	0.23	70,37
28.06.2007 - 29.08.2007	0.24	73,43

30.08.2007 - 28.11.2007	0.25	110,48
29.11.2007 - 30.01.2008	0.26	79,55
31.01.2008 - 27.02.2008	0.27	36,71
28.02.2008 - 26.03.2008	0.28	38,07
27.03.2008 - 25.06.2008	0.29	128,16
26.06.2008 - 26.11.2008	0.3	224,36
27.11.2008 - 23.12.2008	0.29	38,03
24.12.2008 - 27.01.2009	0.26	44,19
28.01.2009 - 25.02.2009	0.23	32,39
26.02.2009 - 25.03.2009	0.22	29,92
26.03.2009 - 24.06.2009	0.21	92,80
25.06.2009 - 31.12.2009	0.2	184,54
1.01.2010 - 19.01.2011	0.2	372,97
20.01.2011 - 5.04.2011	0.21	77,51
6.04.2011 - 11.05.2011	0.22	38,46
12.05.2011 - 8.06.2011	0.23	31,27
9.06.2011 - 9.05.2012	0.24	391,62
10.05.2012 - 7.11.2012	0.25	220,96
8.11.2012 - 5.12.2012	0.24	32,63
6.12.2012 - 9.01.2013	0.23	39,09

10.01.2013 - 6.02.2013	0.22	29,92
7.02.2013 - 6.03.2013	0.21	28,56
7.03.2013 - 8.05.2013	0.19	58,13
9.05.2013 - 5.06.2013	0.18	24,48
6.06.2013 - 3.07.2013	0.17	23,12
4.07.2013 - 8.10.2014	0.16	358,98
9.10.2014 - 4.03.2015	0.12	85,67
5.03.2015 - 23.12.2015	0.1	142,78

Za cały okres, odsetki w ocenie Sądu wyniosły 5.370,82 zł, co łącznie z należnością główną, stanowi kwotę 7.143,39 zł. Mając na uwadze powyższe Sąd na mocy art. 720 §1 k.c. orzekł jak w pkt 1 wyroku .

O odsetkach ustawowych Sąd orzekł zgodnie z żądaniem pozwu na podstawie art. 481 kc.

W pozostałym zakresie Sąd powództwo oddalił.

O kosztach procesu w punkcie III wyroku Sąd orzekł na mocy art. 98 §1 w zw. z art. 100 oraz z art. 108 k.p.c. zd. 1, zgodnie z odpowiedzialnością za wynik procesu, obciążając powoda kosztami postępowania w 53 %, pozwanego w 47%.

Koszty postępowania po stronie powodowej obejmowały łącznie kwotę 3.178 zł, w tym wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości 2.400 zł - § 2 i 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r. Nr 490 ze zm.), powiększone o opłatę od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł, opłatę od pozwu 761 zł.

W związku z tym Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1.493,66 zł tytułem kosztów postępowania $3.178 \text{ zł} \times 47\% = 1.493,66 \text{ zł}$.

W pkt IV Sąd na mocy art. 333 §1 pkt 3 nadał wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności co do pkt I i III.